

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวัดและการประเมินผลการเรียนของนักเรียน ระดับประถมศึกษาในปัจจุบันนี้ ต้องยึดหลักความสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ทั้งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ได้วางหลักการไว้มีสาระสำคัญคือ ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น ยกเว้นการวัดผลปลายปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะพระราชบัญญัติการศึกษา ได้สงวนอำนาจในการวัดผลปลายปี การศึกษา สำหรับประโยคประถมไว้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพของการศึกษา จึงให้มีการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน มีการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งมีการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านวิชาการ ตลอดจนให้มีเครื่องมือวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จากการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้โรงเรียน เป็นผู้จัดการวัดและประเมินผลเอง มีสิ่งที่น่าสนใจเป็นหัวข้ออย่างหนึ่งคือ ความสามารถของโรงเรียนในการจัดสร้างเครื่องมือ เพื่อวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , 2521) ทั้งมีการศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี โดยวัลลภา อารีรัตน์(2523) พบว่าครูมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีวัดและประเมินผลด้วยการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรม การเลือกใช้เครื่องมือวัดผลการเรียนให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด การวิเคราะห์ข้อสอบ การปรับปรุงให้เป็นข้อสอบที่ดี การใช้บริการของโรงเรียนเกี่ยวกับเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ประไพ วัฒนพงษ์ (2523) ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าครูมีปัญหาในการสร้างเครื่องมือสำหรับใช้วัดและประเมินผลการเรียน ส่วนกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2531) ยอมรับว่า ด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัย มีเนื้อหาเป็นรูปธรรม ครูสามารถวัดเป็นคะแนนได้ชัดเจน แต่คุณลักษณะด้านจิตพิสัย นั้น ค่อนข้างเป็นนามธรรมมาก การประเมินผลด้านนี้จึงยากที่จะวัดมาให้ชัดเจนได้

อีกประการหนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีโครงการปรับปรุงคุณภาพนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเริ่มจากการประเมินความก้าวหน้ามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2524 ในกรณีนี้ บุญส่ง สังขะ (2529) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ ผู้บริหารศึกษานิเทศก์และครู เกี่ยวกับโครงการประเมินคุณภาพนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2527 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่าความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการดำเนินงาน ที่ควรปรับปรุงแก้ไขด้านเครื่องมือประเมินตามโครงการคือ การสร้างเครื่องมือให้ได้มาตรฐาน แทนที่การให้คะแนนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ควรชัดเจน อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการประเมินควรมีให้พร้อม อย่างไรก็ตามเมื่อการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาได้มุ่งเน้นให้เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้ว มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและนโยบายของรัฐ ดังนั้น การจัดหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จึงมีจุดประสงค์ทั่วไปที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือ ให้มีค่านิยม เจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สามารถพัฒนาทางร่างกาย จิตใจและสังคม ให้มีโอกาสได้แสดงออกตามความถนัด ความสามารถของบุคคล ให้สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีวัฒนธรรมตามวิถีทางประชาธิปไตย ให้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความประหยัดและระสับระสอยที่ดี (กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2530) การสร้างเครื่องมือวัดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงยึดจุดประสงค์ดังกล่าวเป็นหลัก แล้วนำจุดประสงค์มาเป็นแนวทางกำหนดสมรรถภาพของนักเรียน ที่เรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยไว้ 9 สมรรถภาพ (กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531) ดังนี้ การมีวินัยในตนเอง การคิดวิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น การมีความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อุตุน การมีนิสัยรักการทำงาน การมีนิสัยรักความสะอาด(สุขนิสัยส่วนตัว) การมีสุขภาพดีทางร่างกาย การมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนการรู้คุณค่าและชื่นชมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ส่วนเครื่องมือที่ใช้วัดในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้ใช้แบบสอวัดด้านความรู้(Cognitive) แบบสอวัดความรู้สึก(Affective) และแบบสอวัดด้านการปฏิบัติ(Psychomotor) สำหรับเครื่องมือวัดด้านความรู้สึกหรือจิตินิสัยนั้น ครอนบัก (Cronbach , Lee J., 1960) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของแบบสอกับการฝึกทหารปืนใหญ่ของทหารเรือ โดยใช้แบบตัวหนังสือกับแบบรูปภาพในข้อคำถามเดียวกัน พบว่าแบบสอรูปภาพมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติจริงสูงถึง .90 ซึ่งสูงกว่าแบบตัวหนังสือ ส่วนโชเคอร์และคณะ

(Larry Showder, John C. Moyer, Markaret B. Moyer , 1985) ได้สำรวจความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านความรู้(Cognitive) ที่สามารถปฏิบัติในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ กับนักเรียนเกรด 3-7 โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อความ ปรากฏว่าแบบสอบถาม เมื่อใช้กับเด็กที่มีคะแนนต่ำ ได้ค่าเฉลี่ย(Mean) ของการทำคะแนนได้สูงกว่าค่าเฉลี่ย(Mean) ของแบบสอบถามที่เป็นข้อความ

จากผลงานวิจัยและข้อคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบวัดจิตินิสัยกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในระดับประถมศึกษา พร้อมทั้งศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่จะทำให้อสอบและแบบสอบวัดจิตินิสัยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในวงการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อสร้างแบบสอบวัดจิตินิสัยกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับชั้นประถมศึกษา โดยการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบในด้าน ความตรง(Validity) ความเที่ยง(Reliability) ทั้งหาปกติวิสัยเปอร์เซ็นต์ไทล์(Percentile Norm)และคะแนนที่ปกติ(Normalized T-score) ของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในเขตการศึกษา 8
2. คุณลักษณะของแต่ละสมรรถภาพที่นำมาสร้างแบบสอบ ยึดตามจุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
3. สมรรถภาพที่นำมาสร้างแบบสอบวัดจิตินิสัย ใช้เพียง 5 สมรรถภาพของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง การคิดวิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การทำงานและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การมีนิสัยรักการทำงาน การรู้คุณค่าและชื่นชมศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสร้างแบบสอบสมรรถภาพละฉบับ
4. สร้างแบบสอบวัดจิตินิสัยตามแนวทฤษฎีพัฒนาของ แครธวอล บลูม และ มาเซีย(Krathwohl, Bloom and Masia , 1964) ซึ่งจัดเรียงลำดับไว้ 5 ขั้นตอน

ดังนี้ รับรู้(Receiving) ตอบสนอง(Responding) เห็นคุณค่า(Valuing) จัดระบบ (Organization) สร้างลักษณะนิสัย(Characterization)

5. หาคุณภาพของแบบสอบแยกตามสมรรถภาพ
6. แบบสอบที่สร้างเป็นเครื่องมือ ที่นำไปใช้ประกอบในการวัดจิตนิสัยในกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย เพื่อศึกษาคุณภาพของเด็กนักเรียน ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สมรรถภาพด้านจิตนิสัยในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของนักเรียน ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. ครูทุกคนประเมินนักเรียน แล้วให้คะแนนตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก
3. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนทุกคนประเมินตนเอง ประเมินเพื่อน ตลอดจนตอบคำถามในแบบสอบตรงกับพฤติกรรม และความรู้สึกที่เป็นจริง
4. สมรรถภาพด้านจิตนิสัยสามารถวัดได้ด้วยแบบสอบวัดทางการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. จิตนิสัย หมายถึง สมรรถภาพที่เป็นคุณลักษณะในตัวบุคคล 5 สมรรถภาพ คือ
 - 1.1. การมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ หรือ ตามกฎเกณฑ์ในสังคม เช่น ข้อตกลง มติ กติกา ระเบียบ กฎหมาย
 - 1.2. การคิดวิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ได้แก่ ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ คัดค้าน สนับสนุน และตัดสินใจ ต่อการกระทำหรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล
 - 1.3. การทำงานและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ได้แก่ ความสามารถในการทำงาน และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญคือ รับผิดชอบต่องานในหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์ในหน้าที่ เคารพสิทธิ

และหน้าที่ของผู้อื่น ยอมรับผู้อื่น การมีจิตใจเอื้อเนื้อเฟื้อแผ่ มีมารยาท
ในสังคม

- 1.4. การมีนิสัยรักการทำงาน ได้แก่ ความพอใจ ตั้งใจ มีใจจดจ่อที่จะ
ทำงานอย่างต่อเนื่องในงานให้เกิดผลสำเร็จ พยายามทำให้ดีที่สุดตาม
ความสามารถของตัวเองในทุกลักษณะ และทำด้วยความกระตือรือร้น
ขยัน อดทน ตลอดจนการรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
- 1.5. การรู้คุณค่าและชื่นชมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ได้แก่ การแสดงออกที่มี
ลักษณะปกป้อง ป้องกัน และหวงแหนทรัพยากรที่แสดงถึง ศิลปวัฒนธรรม
ของชาติ ภาคภูมิใจ ทั้งชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมของชาติ

นักเรียน หมายถึง ผู้ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น
(เทศบาล) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นหรือผู้สอนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในเขตการศึกษา 8

เขตการศึกษา 8 หมายถึง อาณาเขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ
จัดการศึกษา มีทั้งสิ้น 8 จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา
แพร่ น่าน

แบบสอบวัดจิตพิสัย หมายถึง ชุดคำถามที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของแต่ละสมรรถภาพ
ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเร้าให้นักเรียนเลือกตอบตามความรู้สึกของตน

จิตพิสัยกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย หมายถึง สมรรถภาพที่เป็นคุณลักษณะในกลุ่ม
ประสบการณ์หนึ่งของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะของนักเรียน
ระดับประถมศึกษาในด้าน การมีวินัยในตนเอง การคิดวิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
การทำงานและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การมีนิสัยรักการทำงาน การรู้คุณค่าและชื่นชมศิลปวัฒนธรรม
ของชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้แบบสอบวัดจิตินิสัยกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีคุณภาพไว้ใช้ในวงการศึกษา
2. ครูสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือวัดค่านิจิตินิสัยในแต่ละสมรรถภาพที่ต้องการศึกษานักเรียน
3. ครูสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือประกอบการวัดผลปลายปีการศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(ภาคความรู้สึก) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสอบวัดจิตินิสัยในครั้งต่อไป